

INTRODUCCIÓ A LA FILOSOFIA

QUÈ ÉS FILOSOFIA?

La filosofia és una recerca de la saviesa. Però què vol dir aquesta definició aparentment tan simple? Es comprèn que el qui filosofa vol arribar a ser savi, val a dir, esdevenir un humà raonable i prudent, un individu que reflexiona abans d'actuar i que sap què convé fer —i què convé no fer. Així, el savi no comet ni excessos ni bogeries i no actua en contra del bon sentit. Aquesta primera aproximació defineix, efectivament, un dels aspectes de la filosofia: el filòsof no és ni un boig, ni un il·luminat, ni un fanàtic, sinó un humà que sap fer ús de la seva raó.

Tanmateix, no n'hi ha prou amb voler ser savi per ser filòsof i molta gent que vol obrar bé o ser raonable no són filòsofs, ni s'han plantejat mai ser-ho. I al revés, no és cert que tots els filòsofs siguin savis, ni tan sols que l'exercici de la filosofia ens torni més savis. Cal comprendre que la filosofia, que significa etimològicament «amor a la saviesa» (*fileo* i *sofia*), designa una particular manera de cercar la saviesa.

El filòsof no pretén ser savi per deixar d'estar inquiet, ni per assolir una forma d'harmonia que li assegurï una existència al mateix temps tranquil·la i virtuosa. L'amor a la saviesa és, certament, una recerca, però no es tracta de buscar una saviesa ja construïda, ja definida, com fan les religions — i les sectes. Cercar la saviesa, com a filòsof, és abans que res, buscar una manera de definir-la, no pas seguir principis o dogmes. No es tracta de buscar la saviesa com si fóssim delinqüents peneditos que un cop esgarriats volen reintegrar-se a la societat, sinó de portar a terme una reflexió teòrica, que passa per un qüestionament de la saviesa i del que significa ser just.

Des d'aquest punt de vista, la filosofia no posa fi a la inquietud de l'esperit, ans al contrari, la provoca. Qui cerca senzillament ser savi o fer el bé no es planteja necessàriament la qüestió del bé: segueix el que li dicta el seu cor o els valors i normes dictats per la societat en la qual viu, de la mateixa manera que el bon nen obeeix les ordres i fa el que li diuen. El filòsof, al contrari dels nens com cal, es malfia de les idees i de les normes massa clares i més que 'fer' el bé o 'ser' bo, el que pretén és saber «què» vol dir el bé, «què» vol dir el mal, «què» significa la veritat i «què» implica la mentida.

Es pot dir que per a la filosofia la recerca de la saviesa és inseparable d'una recerca de la veritat, és a dir, d'una recerca d'allò «que és la veritat». Al detectiu li interessa esbrinar el que és veritat i el que és fals per desemmascarar el culpable, el científic pretén verificar hipòtesis o demostrar-les per formular lleis; però el filòsof cerca la veritat no perquè li permeti castigar els assassins o perquè vulgui descobrir els mentiders, sinó perquè per a ell la veritat és un valor.

Preguntar-se sobre què és la saviesa o sobre la veritat suposa emprendre una reflexió abstracta i interrogar-se sobre abstraccions. Però, què és una abstracció? La veritat que cerquen els filòsofs no designa tal fet o tal esdeveniment. La qüestió

INTRODUCCIÓ A LA FILOSOFIA

filosòfica no és del tipus: «on estava el sospitós el dijous a les cinc de la tarda?», ni «per què un cos submergit en un líquid torna a pujar a la superfície?». Les qüestions que planteja la filosofia fan esment de determinats temes que sabem que tenen una gran importància en la nostra existència, però no designen objectes que ens podem trobar pel camí. Per exemple: volem ser lliures i sabem que la llibertat és valuosa, però: ¿sabem què és la llibertat? De la mateixa manera no hi ha res més preciós que el temps i sabem que el temps passa — i tanmateix, ¿sabem què és el temps? Aquests conceptes o abstraccions designen realitats que són alhora evidents i inabastables: no podem veure-les, ni tocar-les? Existeixen, doncs, tan sols en la nostra ment?

Preguntar-se sobre el sentit dels conceptes abstractes és, alhora, natural i difícil. Com que no podem descriure què són la justícia o la bellesa és natural que ens preguntem sobre llur significat, però per la mateixa raó aquesta reflexió implica un esforç de la ment. És molt senzill dir que trobem bella una sonata de Mozart o protestar per una injustícia, com ara la matança d'uns innocents. I tanmateix no sabem explicar per què diem que alguna cosa és bella o justa, perquè en realitat ignorem el sentit dels mots abstractes que fem.

No hi ha filosofia sense un qüestionament natural i sincer sobre el sentit de les paraules i dels conceptes abstractes. La filosofia comença, doncs, necessàriament per una presa de consciència de la nostra ignorància: ens adonem que el sentit de les paraules que fem servir quotidianament està lluny de ser evident. Aquest qüestionament tan sols pot ser autèntic quan correspon a un plantejament reflexiu profundament individual. El d'un pensament que decideix no conformar-se amb falses evidències. Això no significa que el pensament quan ens posem a reflexionar es lliuri tan sols a si mateix. Quan ens interroguem sobre el llenguatge i sobre el món tenim també a la nostra disposició els pensaments que provenen dels filòsofs del passat. Llegint-los podem descobrir també altres respostes i situar-nos a nosaltres mateixos en relació a la nostra cultura. Perquè una cosa és segura: els humans no podem deixar de pensar i, en la mesura que pensem, no podem deixar de fer-ho des d'una cultura i des d'una llengua. Fer-nos-en conscients també és una de les tasques de la filosofia.

PREGUNTES

1. Què significa que la filosofia és “recerca de la saviesa”?
2. Què diferencia el filòsof del científic?
3. Què és una *abstracció*?
4. Quina és la relació entre la filosofia i el llenguatge?
5. Et sembla que la reflexió filosòfica és una qüestió estrictament individual? Per què?

Cal respondre en un mínim de 5 línies per pregunta.